

HOLISTISK SÅRVURDERING

Udarbejdet af	Navn, titel: Louise Kølle sårsygeplejerske og Margrete Skov sårsygeplejerske og Elisabeth M. Hansen udviklingssygeplejerske Dato: 2022-03-12
Revideret af	Navn, titel: Dato:
Godkendt af	Navn, titel: Afdelingsleder Gitte Sonne Dato: 2022-06-01
Version	Nr.: 1.2
Formål	At tilgå borger ud fra en holistisk sårvurdering, hvor den optimale sårbehandling starter med vurdering af borgeren bag såret. (1)
Instruksens virkningsområde	Sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter ansat i Omsorg og Sundhed, Odsherred Kommune.
Ansvarsfordeling	Afdelingsleder, teamleder er ansvarlig for at instruksen implementeres og efterleves af medarbejderne. Medarbejderne er ansvarlig for at efterleve instruksen.

INDHOLD

Metode	2
Fremgangsmåde	3
Ætiologi	3
Årsagen til såret	3
Sårmerter	4
Hjælpemidler og såraflastning:	4
Den holistiske patienttilgang, det hele menneske	4
Tværfagligt samarbejde	4
Borgerinddragelse	4
Medicin/FMK	5
Ernæring/rygning	5
Dokumentation	5
Kvalitetskontrol	5
Baggrundsviden	5
Den holistiske patienttilgang, det hele menneske	5
Kilder	5

Metode

Optimal sårbehandling starter med en vurdering af borger bag såret (holistisk sårvurdering).

Vurderingen af borgeren omfatter bla. alder, køn, komorbiditet (andre sygdomme fx. psykisk, kredsløbssygdom, diabetes m.m.), medicin, ernæring, livsstil og mobilitet.

Fremgangsmåde

Ætiologi

Der er ofte flere komplekse årsager til, at et sår ikke heler. Plejepersonalet skal være opmærksom på, at både borgers helbredstilstand, grundlidelser, medikamenter, ernæringstilstand, alder, smerter og livsstilsfaktorer kan påvirke sårhelingen. Derfor skal man foretage en grundig vurdering af borgeren, inden der fokuseres på selve såret og den lokale sårbehandling.

Årsagen til såret

Den vigtigste information, når man skal behandle sår, er årsagen/diagnosen til såret. Vigtigst i sårbehandling er nemlig af fjerne eller reducerer årsagen. Det vil sige:

- Ved tryksår skal det, der trykker, fjernes og aflastes.
- Ved venøse bensår trænger væske ud fra blodbanen (mikroødem og ødem) og ind i det omkringliggende væv. Her skal den ekstracellulære væske fjernes, og det gøres ved at anlægge kompression. (se instruks for **Kompressionsbehandling**).
- Ved iskæmi er blodcirkulation dårlig eller helt ophørt, og borgeren vurderes på en karkirurgisk afdeling med henblik på, om blodtilførslen operativt kan forbedres. Henvises via egen læge.

Sår på huden kan være et resultat af fx:

- et traume fx. fald eller bid, stik/slag
- Trykskade (share og fiktion)
- Kirurgisk indgreb
- Infektion
- Venøs/arterielt sår
- Cancersår
- Immunologiske sår

Risiko for udvikling af tryksår:

- · Nedsat mobilitet.
- · Alder
- · Dehydrering /nedsat væske og føde indtag
- · Friktion/ v. forflytning, bleskift, dårlig lejring.
- · Inkontinens/hudens modstandsdygtighed nedsættes
- · Tynd hud (steroid behandling)
- · Afmagring / prominierende knoglefremspring - fedme
- · Aldersvækkelse / konfusion / bevidstløshed
- · Hypotension /nedsat perifer blodgennemstrømning
- · Nedsat følesans/ lammelse / apoplexia cerebri
- · Rygning/nedsat perifer blodgennemstrømning /nedsat lungefunktion.
- · Kroniske lidelser (DM, COLD, leverlidelse, cancer m.fl.)

Sårsmarter

Hvis borger har smerter, reduceres sårhelingen væsentligt med risiko for stagnering. Derfor er det vigtigt at sikre at borger er smertedækket inden behandlings opstart. Der henvises til **Sårsmertealgoritmen** et værktøj til brug i dialogen om bedre kvalitet i sår - og smertebehandlingen (2).

- Ved smerter anvendes lokalt smertebehandling som kutan spray fx. Xylocain 100 mg/ml receptpligtig). Virkningen indtræder normalt efter 1 - 3 minutter. Virkningsvarighed 10 - 15 minutter. jfr. **Pro medicin. dk** (3). Behandlingen må gerne gentages løbende under sårbehandlingen.

Hjælpemidler og såraflastning:

Trykaflastende hjælpemidler anvendes til reducere tryk og aflastning af iskæmi.

Braden skalaen benyttes til trykrisiko for tryksår. Se VAR portalen og udfyld observationen **Trykrisiko (Braden score)** i Cura. For at opnå aflastning af såret anvendes forskellige trykaflastende hjælpemidler:

- Trykaflastende madras
- Hælaflastning fx Heelift
- Lejringspuder fx LejringLet puder
- Rohopuder/aflastende pude
- Easyslide
- Turnsheat fx Silkelagn

Der skal udarbejdes lejring og vende regime.

Den holistiske patienttilgang, det hele menneske

Ved et holistisk menneskesyn tænkes der på "det hele menneske" og betragter mennesket ud fra det synspunkt, at et menneske kun kan fungere, hvis man tager alle menneskets behov i betragtning.

Det drejer sig om den psykiske såvel som den fysiske næring og omsorg, som dette menneske har behov for. Et holistisk menneskesyn betyder at både krop, sind og ånd tilgodeses.

Tværfagligt samarbejde

Den effektive sårbehandling er ikke mulig uden tværfagligt og tværsektorielt samarbejde. Dette samarbejde omfatter forskellige discipliner så som læge, hjemme - og sygeplejen, sårambulatoriet/afdeling (Telemedicin), sårsygeplejerske, kompressionssygeplejerske, dementkonsulent, diætist, fodterapeut samt ergo - og fysioterapeuter. Sår diagnosen sættes i samarbejde med læge/sygehus. Telemedicin kan benyttes. Konferer med sårsygeplejerske omkring telemedicin.

Samarbejdet er en forudsætning for vidensdeling og vidensformidling.

Borgerinddragelse

Det er vigtigt, at borger medinddrages og kan samarbejde omkring behandlingen dvs. have fokus på concordance. Det er vigtigt at opnå overensstemmelse mellem behandlerens og borgers opfattelse af sygdom og valg af behandling.

Medicin/FMK

Gennemgang af borgers FMK er vigtigt ift om borger indtager medicin som kan påvirke sårhelingen. Fx borger i prednisolon behandling, eller som indtager diabetes medicin m.v. Samt ift. smertestillende medicin, at der er lagt en behandlingsplan. Se **Sårsmerte Algoritme (1)**.

Ernæring/rygning

Undgå rygning

Dokumentation

Kvalitetskontrol

Alle utilsigtede hændelser på sårbehandling kan **rapporteres**, og nogle utilsigtede hændelser **skal rapporteres**. En vigtig tommelfingerregel for **hvornår** det er relevant at foretage rapportering, kan være: *"Det her kunne Vi havde gjort bedre" eller "det her var tæt på at gå galt"*.

Baggrundsviden

Den holistiske patienttilgang, det hele menneske

Ved et holistisk menneskesyn tænkes der på "det hele menneske" og betragter mennesket ud fra det synspunkt, at et menneske kun kan fungere, hvis man tager alle menneskets behov i betragtning.

Det drejer sig om den psykiske såvel som den fysiske næring og omsorg, som dette menneske har behov for. Et holistisk menneskesyn betyder at både krop, sind og ånd tilgodeses.

Kilder

1. Sårvurderingstrekanten lommeguide, Coloplast 2017.
2. SårsmerteAlgoritme. Fra Molnlycke 3.udgave, 1.oplag 2021
<https://www.molnlycke.dk/SysSiteAssets/master-and-local-markets/documents/denmark/wound/brochurer/sarsmerte-algoritme.pdf>
3. Pro. medicin dk.